

KLIMABORGERTINGETS ROLLE I DEN GRØNNE OMSTILLING

Projekt Forskerspire 2021 i Samfundsvidenskab

ISAK SLOTH BERG-SØRENSEN
AUREHØJ GYMNASIUM

Indhold

Indledning.....	2
Filosofien bag klimaborgerringet.....	2
Erfaringerne fra det danske klimaborgerringet.....	3
Det interne design.....	3
Den eksterne dialog	5
Forskningsdesign.....	6
Konklusion	8
Taksigelser.....	8
Litteraturliste	9

Indledning

Global opvarmning er et aktuelt problem, som vi oplever konsekvenserne af hver eneste dag. I de sidste tre årtier har der været globalt fokus på det, men alligevel er det lykkedes de etablerede politiske kræfter at lade krisen gå tabt i interne magtkampe. Det har rejst spørgsmålet, om det repræsentative demokrati er den rette styreform til at tage hånd om krisen. Nogle eksperter kigger ligefrem mod Kina og slutter, at problemet kun kan løses i et teknokrati (Energy Transition, 2019). Anden forskning mener snarere, at man bør udbrede demokratiet (Tønder, 2020; Dryzek, 2001+2010; Niemeyer, 2013). Rundt om i verden ser vi mange nye initiativer, og selv i Danmark har Klimaloven fra 2019 givet landet sit eget klimaborgering. Desværre har Klimaborgeringet endnu ikke haft den ønskede effekt. Disse dilemmaer har givet inspirationen til denne undersøgelse ud fra problemformuleringen: *Kan et demokratisk legitimt klimaborgering understøtte en effektiv grøn omstilling?* Denne opgave vil udelukkende fokusere på det nationale klimaborgering, men i forbindelse med klimaborgeringet kunne man også se på, hvordan man strukturerer lokale klimaborgering rundt om i landet.

Da klimaborgeringets nøgleord er demokratisk legitimitet, vil undersøgelsens første fokus være på klimaborgeringets interne design, herunder overvejelser om repræsentation. Det andet fokus vil være den eksterne dialog mellem Klimaborgeringet og Folketinget, der skaber grobund for de endelige politiske beslutninger. Undersøgelsen af problemformuleringen har tre dele. Den første redegør for filosofien bag et klimaborgering. Den anden analyserer erfaringerne fra det danske klimaborgering. Endelig præsenterer den tredje forskningsdesignet for den videre forskning af problemformuleringen.

Filosofien bag klimaborgeringet

For at forstå dynamikken mellem det interne og det eksterne i klimaborgeringet kan man se på den deliberative demokratimodel, som er bygget på præmissen om, at de bedste beslutninger træffes ved samtale. Jürgen Habermas skriver i *Between facts and norms: Contributions to a discourse theory of law and democracy* fra 1997 om en diskursteoretisk deliberativ demokratimodel, der bygger på hans diskursetik. Dennes grundsætning er, at de klogeste og mest legitime beslutninger bliver truffet i en herredømmefri samtale, hvor man ikke forsøger at argumentere for at opnå mere magt, men i stedet for lader det bedste argument vinde. En vigtig del af denne proces er, at alle, der bliver berørt af en beslutning, er repræsenteret i beslutningsprocessen. Dette aspekt er særligt vigtigt i forhold til det interne design. Ifølge John Dryzek gælder det at “outcomes are legitimate to the extent they receive reflective assent through participation in authentic deliberation by all those subject to the decision in question” (Dryzek, 2001). Denne deliberative tilgang var inspirationen til klimaborgeringets interne

design, hvor målet blev repræsentation af alle på tværs af køn, alder, geografi og socialklasse (KEFM, 2021). Medlemmerne er dernæst blevet valgt ved lodtrækning blandt danskere med valgret, så den ønskede repræsentation opnås. Valget af lodtrækning sikrer en ligelig repræsentation gennem hele befolkningen på tværs af sociodemografiske forhold, således at alle borgere kan blive valgt til borgertinget. Derfor lægger lodtrækningen et ansvar på de udvalgte borgere om at informere sig og deltage i demokratiet. Et klimaborgerting skal altså ideelt set have høj diskursiv diversitet, da det vil få alle holdninger til klimaet på banen og nuancere den demokratiske samtale, så den opnår mest mulig demokratisk legitimitet.

Når det gælder den eksterne dialog, er det et andet vigtigt forhold i Habermas' filosofi, at også samtalen mellem politiske magthavere og civilsamfund skal være herredømmefri. Da Klimaborgertinget fungerer som supplement til Folketinget, er det altså nødvendigt med en klar rollefordeling mellem de to institutioner til at finde løsningerne. Det er altså målene, man forsøger at opnå i et deliberativt forum som det danske klimaborgerting.

Erfaringerne fra det danske klimaborgerting

I det danske klimaborgerting blev de 99 medlemmer udvalgt repræsentativt af Danmarks Statistik på kriterierne alder, køn, geografi, uddannelse og indkomst (KEFM 2021). Møderne begyndte i sensommeren 2020. Medlemmerne deltog i borgertinget ved seks aftenmøder og to weekendsamlinger over et halvt år, hvor der først var foredrag fra eksperter. Senere kom borgerne med forslag på klimaområdet, som de dernæst stemte om. Det første politiske input blev givet i efteråret 2020 med resultater af klimaborgertingets afstemninger, som efterfølgende blev diskuteret i Folketinget. I foråret 2021 kom klimaborgertinget med sit andet input i form af en rapport, der indeholder de anbefalinger til nye tiltag på klimaområdet, som kunne mønstre et flertal i borgertinget. Anbefalingerne falder indenfor fem områder: 1) folkeoplysning, adfærd og inddragelse; 2) finansiering og afgifter; 3) landbrug, areal og ressourcer; 4) transport og 5) teknik i landskabet. Et gennemgående træk i rapporten er, at Klimaborgertinget kunne mønstre flertal for flere progressive tiltag, end hvad Folketinget selv har indført (KEFM, 2021).

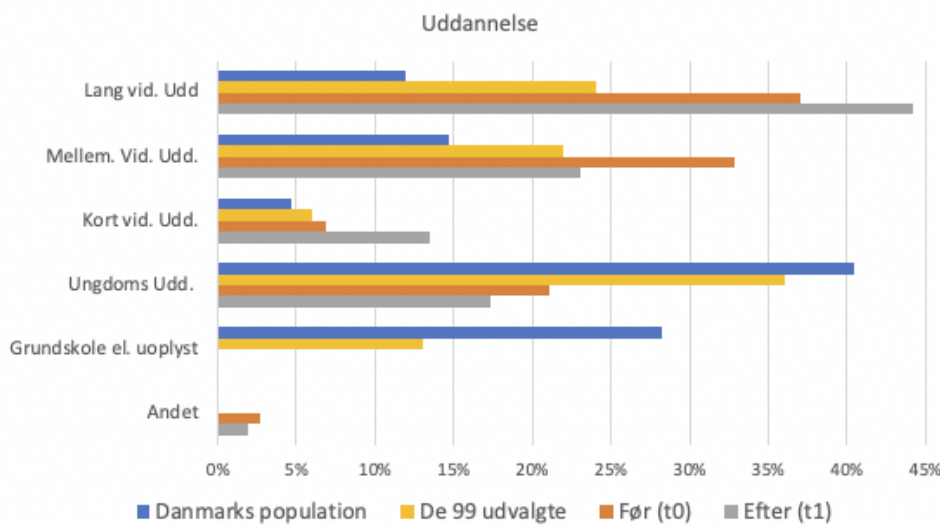
Det interne design

Forslagene er blevet stemt igennem med overvældende flertal, som umiddelbart afspejler stor konsensus om klimahandling. Hvis man dog kigger nærmere på arbejdet i klimaborgertinget, peger frafaldet i løbet af processen på, at det overvældende flertal skyldes en skæv repræsentation. Kirstine

Bukhave og Morten Nicklas Friis' kandidatspeciale om Klimaborgerringet har opstillet undersøgelser, hvor de analyserer frafaldet gennem hele processen. Fra de 99 udvalgte borgere, der havde sagt ja til at deltage, var det kun 75 om lørdagen og 72 om søndagen, der mødte op til første weekendsamling. Bukhave og Friis peger selv på, at dette hurtige frafald i repræsentation kan skyldes, at borgerne i første omgang skulle mødes fysisk, hvilket blev ændret to uger inden på grund af coronapandemien.

Bukhave og Friis lavede desuden et spørgeskema med 73 deltagere lige inden første weekendmøde i Klimaborgerringet (t0), hvor man kan aflæse et systematisk frafald på uddannelsesniveau. Oprindeligt var der 13% af de 99 udvalgte borgere, der havde grundskolen som højst fuldførte uddannelse, men blandt de 73 deltagere, var der ingen. Andelen med ungdomsuddannelse som højst fuldførte uddannelse falder ligeledes med 15 procentpoint fra 36% til 21%, mens andelen med mellemlang eller lang videregående uddannelse stiger fra 46% til 70% (Bukhave & Friis, 2021).

Højest fuldførte uddannelse i Danmarks population, blandt de 99 udvalgte, før deltagelse (t0) og efter deltagelse (t1).

Ved anden og afsluttende weekendsamling (t1) mødte 58 op om lørdagen og 56 om søndagen, hvoraf 52 besvarede spørgeskemaet. Her blev det klart, at andelen af personer med en årlig indkomst på 0-299.999 kr. falder fra 35% i t0 til 15% i t1, mens andelen af personer med en årlig indkomst på 300.000 kr. eller derover stiger fra 61% i t0 til 82% i t1. Det peger altså på, at man i løbet af processen fik en skæv repræsentation, hvor der manglede borgere med lav uddannelsesgrad og lav indkomst.

I denne forbindelse interviewede jeg Frederik Langkjær, projektleder i Teknologirådet, der er med til at facilitere Klimaborgerringet. Han mener, at en stor del af frafaldet ved det danske klimaborgerring

kan forklares ved, at borgerne blev inviteret til at mødes fysisk, hvilket først i sidste øjeblik blev ændret til at være online (Bilag 1). Man bør derfor sørge for at have en reserve, som det skotske klimaborgerting havde, hvor de i bestræbelsen på at have 100 med ved hvert møde altid havde en reserve på 20 ekstra (Bukhave & Friis, 2021) til at gribe ind over for et potentielt frafald. I det skotske var der nemlig kun et frafald på 16% fra 117 til 98 deltagere, mens der i Danmark var et på 25% fra 75 til 56. Det mindre frafald kunne også skyldes, at det skotske klimaborgerting begyndte inden coronanedlukningen i marts 2020, så de nåede at holde et møde i fysiske rammer. Denne mulighed for at skabe et sammenhold, menes at påvirke borgernes motivation for deltagelse positivt (OECD, 2020). Det bortforklarer dog ikke den samme tendens til, at studerende og lavindkomstgrupper faldt fra. Projektleder i Teknologirådet Frederik Langkjær påpeger, at følelsen af at blive taget seriøst med en klar forventningsafstemning og organisering af processen i Klimaborgertinget vil være nok til at motivere disse borgere til arbejdet. Langkjær foreslår selv, at vigtigheden kunne stå frem med en brevinvolution til Klimaborgertinget underskrevet af ministeren. Danskerne har generelt en stærk deltagelseshistorik, når det gælder valgdeltagelse og politiske initiativer, så i dansk kontekst kunne man teoretisk set holde fast i lavere indkomstgrupper bare ved hjælp af dette tiltag (Bilag 1).

Den eksterne dialog

Modtagelsen af Klimaborgertingets anbefalinger peger imidlertid på, at politikerne ikke tager dem seriøst, da det ikke umiddelbart har resulteret i øget klimahandling drevet af Klimaborgertingets anbefalinger. Flere forskere har endda peget på, at politikerne ikke har været interesseret i at lytte aktivt til borgernes ønsker på klimaområdet (Tønder et al., 2021). Kun tre ud af ti folketingspartier mødte op til præsentationen, mens mediedækningen var decimeret til få artikler i Dagbladet Information og en forsigtig pressemeddelelse fra klimaminister Dan Jørgensen (Tønder et al., 2021). En øget klimahandling er det heller ikke blevet til udover en landbrugspakke, der er blevet klandret som uambitiøs af flere klimaorganisationer (Justesen, 2021). Det peger på, at den eksterne dialog endnu ikke lever op til Habermas' krav om herredømmefri demokratisk samtale mellem civilsamfund og politiske magthavere.

Den eksterne dialog styrkes også ved, at borgerne interesserer sig for politik og håndtering af klimakrisen. Kirstine Bukhave og Morten Nicklas Friis' kandidatspeciale om Klimaborgertinget kan her pege på interesse- og dannelsesmæssige forøgelse i løbet af processen i Klimaborgertinget. En undersøgelse baseret på borgertingsmedlemmernes egne vurderinger på en skala fra 1-10 peger på, at borgerne øger deres interesse og viden omkring Politik og Samfundsforhold, Klimaforandringer,

Dansk klimapolitik og Grøn omstilling i praksis. Over alle kategorier kan man observere, at borgerne føler sig klogere og har en større interesse for alle punkterne, ved at de har deltaget i Klimaborgertinget.

Tabel 5.3: Selvrapporeret interesse-niveau før og efter deltagelse i klimaborgertinget

Område	t0	t1	Forskel	P-værdi
a) Politik og samfundsforhold	7,76	8,07	0,31	0,19
b) Klimaforandringer	8,33	8,35	0,02	0,7
c) Dansk klimapolitik	8,02	8,85	0,83*	0,02
d) Grøn omstilling i praksis	8,15	8,41	0,26	0,12

Note: Alle deltagere i datasættet (N=46) har svaret på spørgsmålet, som lyder: "På en skala fra 1 til 10, hvor 1 er "slet ikke interesseret" og 10 er "ekstremt interesseret". Hvor interesseret er du i..". P-værdi og signifikanstest stammer fra en Wilcoxon signed-rank-test på individniveau.

Statistikken viser et markant eksternt udbytte, da beslutningerne i Klimaborgertinget ikke kun sørger for positive effekter i den grønne omstilling, men også har "normativ[e] betydning for et levende demokrati, særligt i forhold til sammenhængskraft og større tillid" (DIGT, 2021). For et dansk demokrati i krise med de laveste medlemstal nogensinde (Redder, 2020) er det endnu et argument for at skabe et velfungerende klimaborgerting for både nuværende politiske magthavere og civilsamfund.

Forskningsdesign

I min videre forskning vil jeg indgå i Lars Tønders forskningsgruppe *Democratic Innovations in a Green Transition*. Mit forskningsdesign vil fokusere på de to områder fremhævet ovenfor: Det interne design (repræsentation) og den eksterne dialog (den demokratiske samtale). Den 30. oktober 2021 genoptager Klimaborgertinget sit arbejde, før man præsenterer det for klimaminister Dan Jørgensen og dele af Folketinget. Min forskning vil finde sted i denne anden fase af Klimaborgertinget.

Når det gælder det interne design, vil jeg udbygge Bukhave og Friis' kvantitative undersøgelse, vha. de samme spørgeskemaer. Jeg vil også gøre brug af de samme to tidspunkter t0 og t1, som Bukhave og Friis gjorde brug af, og lægge dem ved det første weekendmøde og det afsluttende weekendmøde. Det gør jeg for at bygge videre på eksisterende forskning og dermed have sammenligneligt grundlag

til at kunne bedømme, om Klimaborgerringet bliver mere velfungerende. Det bliver her interessant at se, hvorvidt Frederik Langkjærs teori om frafaldet kun skyldes COVID-19, eller om der vil være et lignende frafald. Spørgsmålet er i så fald, om man oplever frafald indenfor de samme sociodemografiske faktorer: Uddannelsesniveau og indkomst. Hvis det er tilfældet, bør man gribe ind. I Irland vurderede man, at et manglende honorar var årsag til frafaldet blandt fattigere og lavere uddannede (Bukhave & Friis, 2021). Ved et frafald blandt lavere indkomstgrupper kunne man derfor overveje at hæve det honorar, man havde under første fase på 3.000 kr.

Den eksterne dialog vil jeg analysere de gange, hvor Klimaborgerringet skal fremlægge sit input for Folketinget. Forskningen vil dermed forløbe i tre faser:

- 1) Under selve forløbet vil jeg holde fokus på ét emne i indsatsen overfor klimaforandringerne: CO₂-afgifter. Om dette vil jeg følge debatten og sætte mig særligt ind i det endelige forslag, som Klimaborgerringet vil præsentere omkring CO₂-afgifter.
- 2) Når Klimaborgerringet præsenterer deres forslag om CO₂-afgifter foran Folketinget, skal jeg observere og analysere politikernes umiddelbare reaktion og debatten omkring forslaget, som sker under præsentationen. Bliver borgerne taget seriøst og deltager de måske endda i en saglig debat omkring CO₂-afgifter med Folketingspolitikere, vil fasen være succesfuld.
- 3) Dernæst vil jeg se på, om Folketinget tager forslaget op og diskuterer CO₂-afgifter umiddelbart efter.
 - I fase 2 og 3 vil jeg gøre brug af diskursanalytisk metode med henvisning til Laclau og Mouffes diskursteori (Jørgensen & Phillips, 1999), der skal kortlægge politikernes italesættelse af CO₂-afgifter og Klimaborgerringet med henblik på magtudøvelse og opnåelse af politiske mål.

Hvis hele denne proces bliver fulgt og ender ud i, at Folketinget diskuterer emnet, må samtalen mellem Klimaborgerringet og Folketinget kunne klassificeres som herredømmefri. Hvis der ikke kommer lovgivning ud af det efter Folketingets diskussion omkring CO₂-afgifter, har det ikke noget at gøre med den demokratiske samtale mellem Klimaborgerringet og Folketinget, men med kompromiser, forlig og lobbyisme, der altid er en del af det repræsentative demokrati. I givet fald kan man igen diskutere rollefordelingen mellem Folketinget og Klimaborgerringet under den grønne omstilling.

Da den anden fase varer cirka et halvt år, vil dette også være tidsrammen for forskningen, hvor budgettet vil gå til at facilitere spørgeskemaundersøgelser angående det interne design og til at analysere den eksterne dialog.

Konklusion

Jeg forventer i mit videre arbejde at kunne konkludere, at et demokratisk legitimeret klimaborgerting vil kunne understøtte den grønne omstilling, såfremt de teoretiske krav til det interne design og den eksterne dialog bliver opfyldt. Klimaborgertinget opfylder kravet til internt design, hvis man sørger for at samtlige stemmer i befolkningen bliver hørt gennem hele arbejdet i stedet for at have et systematisk frafald, der skaber en skæv repræsentation. Den eksterne dialog bliver god, hvis der opstår en herredømmefri samtale mellem Folketinget og Klimaborgertinget, som kan ende ud i intern politisk diskussion i Folketinget om klimatiltag, som Klimaborgertinget har anbefalet.

Alternativt ville jeg kunne opdage, at klimaborgertinget ikke opfylder det ene eller begge de to krav. Det vil ikke føre til en konklusion om, at et klimaborgerting ikke vil kunne tage en rolle i en grøn omstilling, men snarere pege på, at klimaborgertinget mangler bedre strukturelle og økonomiske rammer omkring deres arbejde. Det interne design, vil jeg mene, kunne forbedres af de i undersøgelsen præsenterede tiltag, såsom fysiske møder, seriøsitet og måske endda et honorar. Hvad den eksterne dialog angår, har politikere behov for perspektiver i deres lovgivningsprocesser. Med et demokratisk legitimeret klimaborgerting får folketingspolitikere adgang til et unikt, repræsentativt perspektiv på, hvilke tiltag borgerne helst ser realiseret i en grøn omstilling. Derfor har politikere en interesse i at deltage i en herredømmefri samtale med klimaborgertinget til både at opretholde deres magtposition og allervigtigst til at sørge for, at Danmark omstiller sig, så menneskeheden kan leve på Jorden de næste mange år.

Taksigelser

Jeg vil gerne takke Kirstine Bukhave og Morten Nicklas Friis for at kunne gøre brug af deres data omkring Klimaborgertinget. Dernæst vil jeg takke Frederik Langkjær for at spore mig ind på mine endelige løsninger for Klimaborgertinget. Sidst, men ikke mindst, vil jeg takke min forskerkontakt Lars Tønder for at understøtte mig gennem hele forløbet med materialer, vejledning og med at få et mere nuanceret syn på demokratisk handling mod klimaforandringerne.

Litteraturliste

Bukhave, Kirstine & Friis, Morten Nicklas (2021): *Det danske Klimaborgerting: Et case-studie i deliberative mini-offentlighedens demokratiske legitimitetspotentiale*. Kandidatspeciale ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. Afl: 31. maj 2021.

Democratic Innovations in a Green Transition alias DIGT (2021): *Giv Klimaborgertinget bedre rammer*. Udg. 25. Oktober 2021.

Dryzek, John (2001): "Legitimacy and economy in deliberative democracy". *Political Theory*. Volume 29, number 5, s. 651-69.

Dryzek, John (2010): *Foundations and Frontiers of Deliberative Governance*. Oxford University Press.

Emborg, Jens (2021): "Der er ingen gode argumenter for at bevare den animalske produktion". Dagbladet Information. 4. oktober 2021. (Besøgt 31/10-2021). [Der er ingen gode argumenter for at bevare den animalske produktion | Information](#)

Habermas, Jürgen (1997): *Between facts and norms: Contributions to a discourse theory of law and democracy*. Oxford: Polity Press

Justesen, Poul Bonke (2021): "Uambitiøs aftale gør den skadelige storproduktion af kød til hellig ko". Greenpeace Danmark. 5. oktober 2021. (Besøgt 31/10-2021). [Uambitiøs aftale gør den skadelige storproduktion af kød til hellig ko - Greenpeace Danmark](#)

Jørgensen, Marie Winther & Phillips, Louise (1999): *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde Universitetsforlag. 1. udg.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet alias KEFM (2021): *Klimaborgertingets anbefalinger*.

Morris, Craig (2019): "Is democracy too slow to fix the climate?". Energy Transition. 29. Juli 2019. [Is democracy too slow to fix the climate? | Energy Transition](#)

Niemeyer, Simon (2013): "Democracy and Climate Change: What Can Deliberative Democracy Contribute?". I: *Australian Journal of Politics and History*. Volume 59. Number 3. s. 429-448

OECD (2020): "Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions: Catching the Deliberative Wave". Paris: OECD Publishing

Redder, Anders (2020): ”Et kritisk punkt er nået og ”demokratiet lider”. Partiernes medlemstal falder og falder”. Kristeligt Dagblad 22. januar 2020. [Et kritisk punkt er nået og ”demokratiet lider”. Partiernes medlemstal falder og falder | Kristeligt Dagblad \(kristeligt-dagblad.dk\)](#)

Tønder, Lars; Lev, Amnon; Ejsing, Mads; Papazu, Irina; Brandt Jensen, Ingrid & Christensen, Søren (2021). ”Forskergruppe: Christiansborg nedsætter et Klimaborgerting med 100 borgere. Men politikerne gider end ikke at dukke op og lytte til deres anbefalinger”. Politiken 4. maj 2021.

[Forskergruppe: Christiansborg nedsætter et Klimaborgerting med 100 borgere. Men politikerne end ikke dukke op og lytte til deres anbefalinger - politiken.dk](#)

Tønder, Lars (2020): *Om magt i den Antropocæne tidsalder*. Djøf Forlag. 1.udg. 1. opl.

Forsideillustration: Frederik Troels-Smith

Bilag:

Bilag 1. Uddrag af interview med Frederik Langkjær den 12/10-2021

Isak: ”I Kirstine Bukhave og Morten Nicklas Friis’ speciale om Klimaborgertinget fandt de ud af, at det var folk med lav indkomst, der primært faldt fra. Problemet med det er jo, at det skaber en skæv repræsentation. Hvilke værktøjer ser du helst, man bør tage i brug, for at undgå dette?”

Frederik Langkjær: ”Først og fremmest der tror jeg, at der givetvis var mange, der faldt fra, fordi det blev lagt om til at være online. Der findes andre klimaborgerting, der også havde online-sessioner. Mange af dem var ret langt i forløbet, før det blev omlagt til at være online, og andre var planlagt til at være online. Det, der skete i Danmark var, at folk var inviteret til fysiske møder, så i deres invitationer stod der, hvilke weekender, de skulle stille af, og at de skulle møde op fysisk. Lige i sidste øjeblik blev det lagt om til online, og tidspunkterne blev ændret. Så der er givetvis meget, der kan forklares af det. Så god planlægning er et godt værktøj, hvilket ikke har været blandt ministeriets kompetencer. Det kan gøre meget. Ellers er det, man typisk gør, at have en reserve, man kan fylde op med. Det er ligesom Danmarks Statistik, der har stået for udvælgelsen, og jeg ved ikke, hvorfor de ikke har haft reserver. Det er jo så ligesom en overvejelse, om man skal tage folk ind, og hvor langt inde i forløbet man kan tillade sig at tage folk ind. Men jeg tænker, at hvis der er et frafald allerede til første møde, kan man fylde op der. Det kan man altid overveje, og når først man går hen mod andet-tredje møde, skal man nok overveje at stoppe med det. Men i den danske

case tror jeg, at det er fordi, at de skulle møde fysisk, og det ikke var online, de blev spurgt, om de ville være med.”

Isak: ”Andre anbefaler at honorere og gøre brug af frikøb fra arbejde til at holde de fattigere sociale grupper inde i sådan en proces. F.eks. havde man i Frankrig fået 86 euro. om dagen plus kompensation for indkomst, som man har tabt. Kunne det også være et godt værktøj?”

Frederik Langkjær: ”Det er helt sikkert værd at overveje. Når vi snakker om det, så taler vi om, at der i Danmark er en stærk deltagelseskultur. Først og fremmest findes der ikke nogen studier, der ligesom tester effekten af, at man giver en kompensation. Jeg har i hvert fald ikke kunnet finde nogle. Og det, der er i dansk kontekst, dels er velfærdsniveauet ret højt, dels er der en ret stærk deltagelseskultur, hvorimod der i Frankrig og England er større ulighed. På den måde er der også et større incitament til at give en kompensation. Jeg har været med til en proces, hvor man kompenserede for tabt arbejdsfortjeneste. Så det er også et spørgsmål om deltagelse ligger i arbejdstiden eller ej. I Danmark bruger man den samme kompensation, som man giver til lægdommere. Jeg er ikke sikker på, at kompensation i dansk kontekst, vil betyde så meget ift. om folk møder op, f.eks. i weekenden. Så tror jeg, de sætter større pris på deres frihed, end de sætter pris på den relativt lille kompensation, som man ellers vil få. Det betyder ikke, at man ikke sagtens kan gøre det, og jeg også synes, det er en fin ide. Der er også andre eksempler på, at man arrangerer børnepasning. Man kan sagtens tænke i fine tiltag, der giver bedre mening. Men i dansk kontekst er det måske også, at få det til at se ud af noget. Hvis man får en invitation, hvor ministeren har skrevet under. Hvor man skriver invitationen i et sprog, hvor man får fornemmelsen af, at det er vigtigt, og at man bliver taget seriøst, så giver det et større resultat.”

Isak: ”Når du siger stor deltagelseskultur, skal jeg bare lige være sikker på, om du mener deltagelse i demokratiet. F.eks. at man har en relativt høj valgdeltagelse i Danmark.”

Frederik Langkjær: ”Ja, og også medlemsantallet af foreninger og selvorganiserede enheder som andelsforeninger, -bevægelser, og hvad man ellers kunne finde på.”

Isak: ”John Dryzek mener, at der ikke nødvendigvis er sammenhæng mellem sociodemografiske faktorer og individets diskursive overbevisning, og at man derfor bør lave et klimaborgerting med diskursiv. Lars Tønder mener desuden, at man bør se på ny form for repræsentation, f.eks. hvor ikke-levende organismer bliver repræsenteret. Hvad tænker du om perspektiverne i sådan nogle alternative former for repræsentation?”

Frederik Langkjær: ”Jeg synes, det er validt nok, at udvælger folk på diskursiv repræsentation frem for deskriptiv repræsentation. Det kræver så en del flere ressourcer at skulle udvælge diskursivt. Jeg vil ikke sige, om det ene er bedre end det andet. Det er to forskellige udsyn og to forskellige tilgange. Jeg synes dog, at det ville være interessant i højere grad at teste det af. Jeg er ikke sikker på, at diskursiv repræsentation er blevet brugt i andet end forsøg af forskere, så det ville være interessant at prøve det på flere mennesker og i flere processer. Ift. Lars’ ide (Om ikke-levende organismer, red.) tror jeg, at jeg ikke er sikker på, hvordan det skal fungere i praksis. Man kan jo sagtens sørge for, at der er nogle folk repræsenteret, der har fået til opgave at minde om et bestemt perspektiv. Nu har jeg selv været en del af en konference, hvor en af koncepterne var at give havet rettigheder, så det er ikke fordi, at man godt kan tænke den tanke. Men det kan sagtens være, at det godt kan give mening at have mennesker repræsenteret i sådan en proces, der har fået tildelt visse roller, som er at tale ud fra et perspektiv for nogle identiteter, der ikke er menneskelige.”

Isak: ”Jeg vil komme videre til det, du nævnte om at blive taget seriøst, fordi Klimaborgertingets anbefalinger blev tilsyneladende ikke taget så seriøst, både hvad angår reaktionerne og den reelle handling fra politikernes side på anbefalingerne. En tanke kunne umiddelbart være, at for at de blev taget seriøst, skal de have mere indflydelse. Hvordan tænker du dog, at man kunne vende den tendens, så Klimaborgertinget blev taget mere seriøst?”

Frederik Langkjær: ”Jeg tror at det, der er vigtigst, er, at der er en klar forventningsafstemning. Så kan man spørge sig selv, hvad indflydelse er. Det er notorisk vanskeligt at måle impact i sådan nogle processer, da det er vanskeligt at måle og svært at konceptualisere. Det kan være, at noget af det arbejde, der bliver lavet nu, har en effekt om tre år, uden at man kan spore det. Men i hvert fald er det sådan, at borgere bliver utilfredse, når man bliver stillet noget i udsigt, og det ikke sker. Omvendt er det hverken nogle af de borgere, der bliver inddraget, eller dem, der ikke er en del af processen, der synes, at det er specielt retfærdigt, hvis 99 mennesker skulle have privilegeret adgang til at beslutte noget. Folk, der er med til de her processer, er godt klar over, at det ikke er dem, der skal træffe de afgørende beslutninger, men at de skal komme med deres input, og at det skal tages seriøst. Så kan man spørge sig selv, hvad det vil sige at blive taget seriøst. Og det tror jeg er et spørgsmål om, at man er klar i mælet om, hvordan man har tænkt sig at forholde sig til det. Det, der er sket i dansk kontekst, er, at man ikke har villet sige, hvordan man vil forholde sig til det, og det skaber muligheden for at diskutere: hvad sker der så? Sker der ikke noget? Og det er på mange måder unødvendigt, at man ikke bare up front tager stilling til, hvordan man vil forholde sig til det, for folk vil have det helt fint, hvis man bare siger, at man læser det, sætter embedsvæsnet til

at finde ud af, hvad det vil kræve at følge anbefalingerne, også tager vi det til efterretning. Så ved folk ligesom, hvad der skete med det, så er der en klar arbejdsproces, og så behøver det ikke at være sådan, at man skal kunne se sine egne ord være skrevet ind i et formelt papir f.eks.”

Isak: ”Så du mener, at hvis man har en klar proces og arbejdsfordeling, er det ikke nødvendigt med mere indflydelse til Klimaborgerringet?”

Frederik Langkjær: ”Man kan jo sagtens diskutere om det i virkeligheden er indflydelse, for det er det interesseorganisationer gør. Det er det, eksperter gør. Det er det, alle mulige andre organisationer gør, når de giver input i en politisk proces. Politikere har jo brug for at høre perspektiver, da de ikke er til stede alle steder, og da de ikke ejer perspektiver, og det er sådan set det fine ved at have sådan nogle processer, at man netop muliggør et andet beslutningsgrundlag. At man overvejer andre mulige beslutninger i en beslutningsproces, som man ellers ikke ville have adgang til, for hvem skulle ellers give politikerne de perspektiver?”

.